

ВИЗНАЧЕННЯ СТУПЕНЯ ОБГРУНТОВАНOSTІ ІСНУЮЧИХ МЕТОДІВ РОЗПОДІЛУ НЕПРЯМИХ ВИТРАТ У ХЛІБОПЕКАРСЬКІЙ ГАЛУЗІ

Н.П. Скригун

Національний університет харчових технологій

Вирішення проблеми забезпечення належного управління витратами полягає у тому числі і в калькулюванні собівартості та економічно обгрунтованого групування витрат, створення умов для правильного розподілу витрат виробництва до включення їх у собівартість окремих видів виробів. Собівартість продукції розраховують за калькуляційними елементами – статтями витрат. Найпоширеніший метод калькулювання собівартості продукції в галузі – нормативний, особливостей розрахунку прямих витрат немає. Особливої уваги при калькулюванні собівартості продукції хлібопекарських підприємств потребує визначення суми витрат на окремі вироби за непрямими статтями як виробничої, так і повної собівартості.

При розгляді особливостей калькулювання на підприємствах хлібопекарської галузі слід зазначити, що підприємства працюють з використанням і ДСТУ (за якими випікають “соціальні” сорти хліба), і за ТУ (тимчасовий відхід від жорстких норм стандарту) паралельно. Використання ТУ найчастіше обумовлено тим, що через адміністративне обмеження ціни на хліб підприємство розробляє власну рецептуру. Оскільки такий виріб не має аналогів і жодними документами не регламентується рівень рентабельності, то її піднімають до більшого рівня. Такий метод ціноутворення на основі калькуляційного вирівнювання дозволяє підняти загальний рівень рентабельності виробництва до необхідної величини. Звісно, що за таких умов при калькулюванні необхідно використовувати різні механізми перерозподілу накладних витрат по видах продукції так, щоб отримати об’єктивну інформацію щодо рентабельності виробництва певного виду продукції та дозволяє прийняти рішення щодо оптимізації асортименту. Проведений аналіз

методики калькулювання собівартості виробів на хлібопекарських підприємствах показав, що в практичній діяльності ними найчастіше об'єднуються непрямі виробничі витрати в одну статтю калькуляції “Загальновиробничі витрати”, основу яких складають витрати, обумовлені технологічним фактором (амортизація виробничих основних засобів, ремонти обладнання, заробітна плата персоналу, пов'язаного з обслуговуванням обладнання тощо). З метою постійного здійснення контролю, аналізу рівня та динаміки накладних витрат, виявлення резервів зниження виробничої собівартості продукції пропонується на великих хлібопекарських підприємствах використовувати статтю “Витрати на утримання і експлуатацію устаткування”.

Для обґрунтування економічної доцільності розподілу непрямих витрат (витрат на утримання і експлуатацію устаткування, загальновиробничих, витрат на збут та адміністративних витрат) рекомендується здійснювати кореляційно-регресійний аналіз, який показує залежності непрямих витрат від певних показників (наприклад, заробітна плати виробничих робітників; прямі виробничі витрати; обсяг реалізації в натуральному та умовно-натуральному виразі тощо), які можуть виступати базою розподілу непрямих витрат. Отримані коефіцієнт кореляції та відносна похибка допоможуть встановити тісноту зв'язків між показниками, а отже, обрати базу розподілу непрямих витрат.

Зауважимо, що серед інших існують також методи розподілу непрямих витрат пропорційно змінним витратам та пропорційно коефіцієнту цінової еластичності. Дослідження показали, що за існуючого способу ведення обліку витрат чітко виокремити змінні та постійні витрати, які припадають на калькуляційну одиницю, практично неможливо. Це пояснюється тим, що визначити змінні витрати можна лише за прямими статтями витрат, а непрямі статті витрат є комплексними, а тому містять у собі як постійні, так і змінні витрати. Тому виникає питання стосовно точного розподілу по видах продукції змінних з метою визначення внеску одиниці (середнього маржинального

доходу). В хлібопекарській галузі з великою кількістю позицій в асортиментній групі застосовувати його вкрай складно. Щодо методу розподілу непрямих витрат пропорційно коефіцієнту цінової еластичності, який передбачає віднесення більшої частини непрямих витрат на вироби, попит на які нееластичний і меншої – на товари еластичного попиту, то даний метод потребує виважених трудомістких розрахунків, в основі яких мають лежати маркетингові дослідження цінової чутливості споживачів. Враховуючи великий асортимент крупних хлібопекарських підприємств, наявність товарів-субститутів всередині асортиментних груп, складність визначення точної функції попиту, а також високу питому вагу (подекуди до 70%) “соціальних” видів хлібобулочних виробів з низькою еластичністю попиту (а згідно цього методу саме на ці вироби має припадати більша частина непрямих витрат), вважаємо необґрунтованим використання цього методу в хлібопекарській галузі.

Таким чином, удосконалення діючої системи калькулювання собівартості продукції пояснюється необхідністю отримання більш достовірної інформації для прийняття оптимальних управлінських рішень щодо формування портфелю замовлень, вироблення правильної стратегії ціноутворення підприємства та інших актуальних проблем.